

Christian Thompson: Amazon Alive! A decade of discovery 1999–2009

Světový fond na ochranu přírody World Wide Fund for Nature (WWF, známý dříve jako World Wildlife Fund) se mimo jiné zasazuje 40 let také za ochranu amazonské přírody. Tato aktivita má podobu několika programů a probíhá ve spolupráci s vládami a ochrannými organizacemi jednotlivých amazonských států. Zaměřuje se hlavně na budování sítě chráněných území a národních parků a na podporu výzkumu amazonské flóry a fauny. V rámci programu Living Amazon Initiative zpracoval WWF v r. 2010 zajímavou zprávu, ve které podává přehled nových druhů rostlin a obratlovců objevených v Amazonii za předcházejících 10 let (1999–2009). Tento dokument ukazuje jedinečnost biologické diversity amazonských lesů a informuje o dalších postupech WWF při ochraně přírody této oblasti.

Čtenáře může zajímat, že v uvedeném desetiletí zaznamenalo poznání biodiverzity Amazonie ohromný pokrok. Za toto období zde bylo objeveno minimálně 1 220 nových druhů rostlin a obratlovců (všechny jsou uvedeny v abecedním pořadí na konci zprávy) a k tomu tisíce nových

1 Na základě imunologických studií se předpokládá, že k hlavnímu rozrůznění amazonských „ušatých“ ropuch z komplexu *Rhinella margaritifera* mohlo dojít již někdy před 30 miliony let.

2 Velká rosnička *Osteocephalus castaneicola* popsána v r. 2009 z amazonských lesů severní Bolívie

3 Rosnivka iquitoská (*Scinax iquitorum*) objevená v r. 2002 v lesích z okolí peruánského města Iquitos a pojmenovaná v r. 2009 podle indiánů skupiny Iquito žijících v této oblasti

4 Popisy nových žab z Amazonie pokračovaly v hojně míře i v r. 2010. Na obr. nová bezblanka *Pristimantis academicus* z okolí peruánského Iquitos. Snímky J. Moravce

druhů bezobratlých živočichů. V případě sladkovodních ryb, jichž je z Amazonie zatím známo přes 3 000 druhů, to bylo 257 nových druhů včetně velkého anténovce *Brachyplatystoma capapretum* dorůstajícího 150 cm délky a dosahujícího hmotnosti až 32 kg. Z dalších nápadných druhů lze jmenovat např. novou dravou piraňu rodu *Serrasalmus* nebo piraňám podobné býložravé druhy rodu *Tometes*. V případě ryb přibývají objevy nových druhů tak rychle, že je ichtyologové ani nestačí vědecky zpracovávat. Uveden je příklad, kdy ve vzorku obsahujícím 250 druhů ryb ulovených při nedávné expedici do brazilské oblasti Serra do Cachimbo bylo identifikováno asi 35 druhů nových pro vědu.

Relativně největší nárůst počtu nových druhů zaznamenali obojživelníci. Popsáno bylo nejméně 216 žab, což je kolem poloviny druhů známých z celé Amazonie. Tato skutečnost jen ukazuje, jak nedostatečné znalosti o bohatství amazonských obojživelníků dosud máme.

Situace u plazů nebude jiná. Popsáno bylo sice „jen“ 55 nových druhů, což je kolem 14 % dnes známých amazonských plazů. Vzhledem k nižším populačním hustotám a skrytému způsobu života těchto živočichů ale objevení nových forem postupuje pomaleji. Takové nálezy, jako bolivijská anakonda *Eunectes beniensis* nebo dosud neznámí korálovci rodů *Micrurus* a *Leptomicrurus*, však výmluvně dokládají, že skutečné druhové bohatství amazonských plazů můžeme zatím jen odhadovat.

Popisy nových druhů ptáků patří dnes mezi obratlovce k těm nejvýznamnějším. Přesto je na seznamu WWF 16 nových amazonských druhů, mezi nimi např. i dravý sokolec *Micrastur mintoni* nebo bizarní holohlavý papoušek *Pyrilia aurantiocephala*.

Mnohá překvapení zoologům připravili i savci. Objeveno bylo přinejmenším 39

nových druhů. Jde např. o 7 druhů primátů, dva dikobrazům příbuzné kuandu (*Coendou*) či nového delfínovce *Inia boliviensis*. Jak název prozrazuje, tento delfínovec byl objeven v Bolívii, kde je od populace známého delfínovce amazonského (*I. geoffrensis*) izolován systémem peřejí na Madeiře a jejích přítocích. Některé další pozoruhodné druhy, jako je např. pekari obrovský (*Pecari maximus*) popsány v r. 2007, do zprávy WWF zařazeny nebyly, protože jejich platnost je dosud předmětem vědecké diskuze.

Samotná zpráva je psána v poměrně optimistickém duchu. Zmiňuje úspěchy, kterých WWF v ochraně Amazonie již dosáhl, i jeho další cíle. Kupř. národní park Tumucumaque Mountains koncipovaný WWF a Brazilským institutem životního prostředí a obnovitelných zdrojů (IBAMA), který byl vyhlášen v r. 2002, odpovídá svou rozlohou 38 800 km² Švýcarsku a představuje největší národní park chránící tropický les na světě. Je umístěn strategicky tak, aby navazoval na hranice jiného národního parku ležícího na území Francouzské Guyany, a zabezpečoval přirozené životní podmínky i populacím druhů s vysokými prostorovými nároky, jako je třeba harpyje nebo jaguár. V rámci programu Amazon Region Protected Areas (ARPA) se za přispění WWF podařilo v brazilské Amazonii zdvojnásobit plochu významných chráněných území na současných přibližně 500 000 km². Další plány uvažují o rozšíření této sítě rezervací a parků o dalších 100 000 km².

Všechno úsilí směřuje jak k maximálnímu poznání a ochraně biologické diversity Amazonie, tak k zachování trvalého životního prostředí pro 2,7 milionu původních amazonských obyvatel a udržení Amazonie jako fungujícího biologického systému, který ve svém globálním dosahu slouží nám všem.

WWF, Living Amazon Initiative 2010, 55 str. Dostupné na:
<http://www.worldwildlife.org/what/wherewework/amazon/WWFBinaryitem18397.pdf>

